

23 במאי 2018

לכבוד

ד"ר אמנון רופא פרופ' איתמר גרוטו דר' ליאוניד אידלמן
מנהל משנה למנכ"ל יו"ר
בית החולים בני ציון משרד הבריאות הרפואית בישראל
פקס: 04-8101655 מייל: מייל:

eidelman@ima.org.il

itamar.grotto@MOH.GOV.IL

שלום רב,

הנדון: הטיפול בג'עפר פרח - חשד להתערבות משטרתית שלא כדין בהחלטות רפואיות ולחץ להפרת כללי האתיקה בבית החולים בני ציון

אנו הח"מ מתכבדים לפנות אליכם בעקבות אירועים שליוו את אישפוזו ושיחרורו של מר ג'עפר פרח, מנכ"ל מרכז מוסאוא לזכויות האזרחים הערביים במדינת ישראל, בבית החולים בני ציון ביום ה-19 במאי 2018, וזאת לנוכח חשש כבד להתערבות משטרתית ופגיעה באוטונומיה של בית החולים והחלטות מקצועיות רפואיות ואתיות של צוות בית החולים.

לאור מידע שנמסר לנו מפיו של מר פרח, וממספר עדים נוספים שהיו במקום, עולה שבמהלך טיפולו של פרח חלה התערבות משטרתית גסה, שלא כדין, בנהלי בית החולים, תוך פגיעה במר פרח וכן במספר אנשי צוות. עולה מהדברים אף חשש ממשי כי שחרורו של פרח מבית החולים נעשה במועד מוקדם ובשעת לילה מאוחרת ובניגוד לשיקולם מקצועיים רפואיים של הצוות, וזאת כתוצאה מלחץ משטרתית לאחר שנעצר בהפגנה בעיר התחתית בחיפה.

אנו סבורים כי השתלשלות האירועים המתוארת למטה היא חמורה והשלכותיה על האמון במערכת הבריאות, ועל עצמאותם של צוותי הבריאות, מחייבת בדיקה מקיפה של בית החולים תוך נקיטת צעדים שימנעו את הישנותם של אירועים מסוג זה.

א. השתלשלות האירועים

1. ביום 18.5.18 בשעות הערב, במהלך הפגנת תמיכה והזדהות עם המפגינים הפלסטינים שנורו בגבול עזה, נעצרו 21 צעירים ערבים. בין העצורים היה ג'עפר פרח, מנכ"ל מרכז מוסאוא לזכויות האזרחים הערביים במדינת ישראל. מר פרח הוא פעיל חברתי ידוע בתחום זכויות האדם.
2. מר פרח נכנס לניידת המשטרה כשהוא עומד על רגליו ומבלי להתנגד, ללא כל סימני אלימות כלפיו או מצדו. מספר שעות לאחר מכן, ב-19.5.18 בשעות הבוקר המוקדמות, הובא פרח למיון המרכז הרפואי בבית החולים בני ציון לאחר שבעת חקירתו אחד השוטרים תקף אותו וגרם לשבר בברכו השמאלית. לבית החולים נכנס פרח בליווי משטרתית ובאזיקים.
3. לפי צילומי רנטגן ו-CT בבית החולים, מר פרח סבל משבר דחוס בעצם הטיביה השמאלית, ואף הועלה חשד לקרע באבי העורקים (אאורטה), זאת ככל הנראה כתוצאה מחבלות לאזור החזה והבטן. תוצאות אלו חייבו שתי סריקות CT בהולות במיון, אשר שללו לבסוף את החשד לקרע באבי העורקים. לאחר מספר דיונים בין הצוותים הרפואיים הוחלט על אשפוזו של מר פרח במחלקה אורתופדית עד יום שני לפחות, כפי שמסר הרופא התורן לבני המשפחה, המלווים, והמשטרה. במשך רוב שהותו במיון היה פרח אזור בידיו ולעתים אף ברגליו. וכאמור בסמוך לשחרורו בלילה נמנע מעורר דינו לפגוש אותו.
4. במשך רוב הטיפול בפרח בבית החולים נכחו במקום יחד עמו שוטרים, אשר לפי העדויות התייחסו בלעג ובאלימות מילולית לאנשי הצוות, בין היתר תוך התייחסות לזהות הערבית והמוסלמית של חלק מאנשי הצוות. כך לדוגמה, נאמר לאחות שחבשה כיסוי ראש "רואים עליך שאת מסיתה את כולם"; למתמחה שביקש לתת הוראה רפואית להורדת אזיקונים נאמר כי "ההחלטה שלך תילקח לבית משפט ואם תמצא ללא עילה רפואית יעשו אתך חשבון"; עוד תיארו אנשי צוות גיחוכים וצחוקים של השוטרים על איך רעדה ידו של המתמחה, בעת שרצה לכתוב את ההוראה. השוטרים יצרו בכך אווירה מאיימת ועוינת בבית החולים.
5. בשעות הערב המאוחרות, מספר שעות לאחר שהועבר למחלקה אורתופדית, שוחרר פרח ללא כל התראה מראש, לאחר שהמתמחה התורן בלחץ מנהל המחלקה הסכים לחתום על מכתב שיחרור לביתו. גם מכתב זה זכה לזלזול מצד המשטרה כשפרח הועבר להמשך החקירה בבית המעצר קישון. מכתב השחרור לא הומצא לפרח או לעורכי דינו שהמתינו בכניסה לבית החולים ובקשו לפגוש בפרח לפני יציאתו מבית

החולים ולא הורשו על ידי השומרים להיכנס, שכן לפי דברי השומרים מדובר בהוראה של ראש המשמרת שניסה לדבר עם נציג המשטרה שהודיע לו שהכניסה אינה מותרת. ולכן גם הבקשה לקבל את סיכום המחלה לא התקבלה. כשעה וחצי משחרורו בקש עורך דינו לבקש את סיכום המחלה בפקס מהמחלקה אך לא נענה. פרח ועורך דינו ביקשו את מכתב השחרור מרשויות בית החולים, אך לדבריהם אלו סרבו להעבירו אליהם. כפי שנמסר לנו ההחלטה לשחרר את פרח הגיעה "מלמעלה" ו"באישור מיוחד". לאורך כל אשפוזו של מר פרח נמנע מרופאו האישי לראותו. יש לציין שמר פרח שוחרר מהכניסה האחורית של הבית חולים בשעות המאוחרות של הלילה, ללא ליווי צוות רפואי או בני משפחה או עורך דינו או רופאו האישי שדרשו זאת. כל תהליך ההעברה שלו ממיטתו במחלקה עד האמבולנס של המשטרה בוצעה על ידי השוטרים ושומרי בית החולים ששיתפו פעולה באופן מלא, ללא כל ליווי של צוות המחלקה או מחלקת השינוע, תהליך ההעברה היה ברוטאלי ומאיים, דוגמה לכך: כאשר אחד השוטרים רצה לאזוק את מר פרח התערב נהג האמבולנס המשטרה ואמר "אם יברח נירה בו לא צריך אזיקים".

ב. התערבות משטרתית שלא כדין – הפרת האוטונומיה של הצוות הרפואי וכללי האתיקה

חוק זכויות החולה התשנ"ו-1996 מגן על כבודו ועל פרטיותו של המטופל ועל זכותו לקבל טיפול רפואי נאות, שבנסיבות העניין היו למרמס. האירועים המפורטים למעלה, ובמרכזם אישפוזו של פרח כולל החלטת השיחרור מבית החולים, לוו בהתערבות גסה ופוגענית של משטרת ישראל בהחלטות מקצועיות רפואיות.

1. **ההחלטה הפתאומית בשעת לילה מאוחרת על שיחרור מאישפוז בניגוד לחוות דעת הרופא במקום: חוות הדעת המקצועית בעניינו של מר פרח קבעה, כפי שנמסר למשפחתו ולו, כי עליו לשהות בבית החולים עד ליום שני (עם סיום חג השבועות) ובדיקתו על ידי רופא מומחה. למרות זאת, לאחר לחץ המשטרה, בכיר בבית החולים הורה למתמחה לשחררו מבית החולים. טיפול ראוי ומכבד מגדיר כתנאי הכרחי את יחסי האמון לא רק בין הרופא המטפל והמטופל, אלא שם דגש על מערכת בריאות מכבדת ושיוויונית, אליה אמור כל אדם לפנות בעת מצוקה בריאותית מתוך ידיעה ובטחון כי זו תפעל אך ורק משיקולים רפואיים מקצועיים ולא תהיה מוטה בהחלטותיה אלו משיקולים זרים. כלל לא ברור שניתן היה לשחרר את מר פרח במועד ובתנאים בהם שוחרר. נראה כי מצבו חייב לכל הפחות השגחה בת 24 שעות, טיפול שמרני לברך, התייעצות שניה לגבי הצורך האפשרי בניתוח, ובדיקת רופא בכיר טרם שחרור. כל אלה לא התקיימו, כתוצאה ממה שנראה כפגיעה בשיקול הדעת ובחובות האתיקה הבסיסיות של צוות בית החולים.**

2. **הפרת זכות המטופל למידע רפואי: חוק זכויות החולה קובע עוד שמטופל זכאי לקבל את המידע הרפואי בעניינו (סעיף 18 א), כולל בעניינו את מכתב השחרור, שיש לנסיבות חתימתו משמעות רבה ביחס לקביעה האם משטרת ישראל השפיעה על מועד השחרור מבית החולים ותנאיו. חובה זו להעניק לחולה את כל המידע בעניינו חלה על הרופא המטפל בבית החולים אף מכוח כללי האתיקה הרפואית (פרק ד' סעיף ו 5 "הרופא יכבד את זכותו של המטופל לעיין ולקבל, על פי הצורך, את העתק הרשומה הרפואית שלו". ע' ו' 5). זאת ועוד, פקודה מספר 12.03.02 של המפקח הכללי של משטרת ישראל ("הפקודה") מסדירה את הבאתו של עצור חולה (או פצוע) לבית החולים לפני הבאתו לתחנת המשטרה. גם הפקודה מכירה מפורשות בכך שמטופל עצור בבית החולים יקבל את מכתב השחרור מבית החולים (סעי' 28 ג. לפקודה). העובדה שפרח לא קיבל את מכתב השחרור בעניינו מהווה אפוא הפרה הן של חוק זכויות החולה, הן של כללי האתיקה, והן של חובה הנלמדת מנהלי המשטרה.**

3. **כבילת עצור בבית החולים בניגוד לכללי האתיקה: כבילתו של עצור מנוגדת לכללי האתיקה של ההסתדרות הרפואית בישראל (פרק ד' סעיף ד): "הרופא יכבד את זכותו של כל אסיר או עציר לקבל טיפול רפואי ככל אדם אחר, ללא כבילה לאזיקים". בנוסף, קובעים כללי האתיקה כי על הרופא מוטלת אחריות עצמאית להבטיח שאמנם כך יהיה: "הרופא יפעיל את סמכותו המקצועית לשחרור כבליו של עציר או אסיר הנמצא בטיפולו, למעט במקרים שבהם ישנה סכנה מיידית ומוחשית למטופל עצמו או לצוות הרפואי המטפל בו." בנסיבות המתוארות מעלה, נדמה כי הצוות הרפואי ביקש למלא חובה אתית זו, אך נציגי המשטרה מנעו זאת, בניגוד לאינטרס הרפואי ובניגוד לחובה המקצועית המוטלת על רופאים. יתר על כן, לאחר מאבקים רבים בנושא זה, הוצאו הנחיות משרד הבריאות בנושא: https://www.health.gov.il/hozer/mr44_2005.pdf) הקובעות בכל מצב בו כבילת המטופל עלולה לדעת הרופא המטפל לפגוע במטופל ובזכויותיו או אינה דרושה לדעתו, על הרופא לדרוש מהגורם הבטחוני את שיחרור המטופל מהכבילה." במקרה של מחלוקת על בית החולים והמשטרה להגיע לפורום הכרעות בנושא.**

סמכות המשטרה לכבילת עצור בבית החולים קבועה סעי' 25 ד. (1) לנוהל. הסעיף קובע מבחן בעל שני תנאים מצטברים: "א) יש צורך בכבילתו כדי למנוע סכנה ממשית להימלטותו, או כדי למנוע סכנה הנשקפת מן העצור לאדם מן הציבור, לצוות הרפואי, לעצור עצמו או לרכוש. (ב) אין במקום אמצעי סביר אחר, שהוא אמצעי המכביד פחות על העצור החולה, שיש בו כדי למנוע סכנה זו." למותר לציין, שבנסיבות דגן אפילו התנאי הראשון לבדו אינו מתקיים. מדובר בעצור שמלכתחילה לא התנגד למעצרו, ושנעצר כתוצאה מפעילות פוליטית לגיטימית וממילא עקב השבר בברכו לא היה מסוגל כלל לברוח. העולה מן הדברים הוא כי כבילתו נועדה להשיג מטרה אחת בלבד, והיא מטרת השפלתו ופגיעה ברוחו של פרח.

4. **יצירת אווירה מאיימת ואלימות מילולית כלפי הצוות הרפואי** : התנהלות השוטרים מעלה חשד ממשי עד לכדי עבירה פלילית מצד השוטרים, באופן שעולה כדי העלבת עובד ציבור, עבירה לפי סעי' 288 לחוק העונשין (התשל"ז-1977). וגם אם יימצא כי אין בהתנהגות זו כדי לחצות את הרף הפלילי, אין ספק שהיא עולה כדי הפרה של הפקודה, אשר מעניקה לשוטר תפקיד הגנתי אך עומדת בלשונה על כך ששוטר חייב להישמע להוראות הצוות הרפואי.

אך מעבר לכך, התערבותה הבוטה של המשטרה בלחץ לקבל החלטות רפואיות, זלזולה והאיומים הנרמזים והישירים כלפי הצוות הרפואי מהווים תמרור אזהרה באשר לעצמאותה של מערכת הבריאות משיקולים זרים. הסכנה בקו האדום שנחצה בעניינו של מר פרח, היא שרופאים ורופאות, אחים ואחיות בישראל לא יוכלו עוד לממש את תפקידם ברמה היסודית ביותר כאשר מדובר בעצורים על רקע מחאה שנויה במחלוקת או בלחצים אחרים שיגיעו מכיוון המערכות הביטחוניות במדינה.

לאור כל האמור לעיל, אנו מבקשים כי :

- הנהלת בית החולים בני ציון תעביר באופן מיידי את תיקו הרפואי, כולל מכתב השיחרור, לג'עפר פרח.
- הנהלת בית החולים תנהל בירור באשר לנסיבות אישפוזו, וההחלטה על שיחרורו.
- משרד הבריאות יבדוק את נסיבות שיחרורו מאישפוז ובמידה וימצא כי הדברים נעשו בניגוד להמלצת הצוות המטפל ותוך הפעלת לחצים יפעל כנגד האחראים לכך, כולל במסגרת הליך בוועדה לדין משמעת במשרד הבריאות.
- משרד הבריאות יודא כי המידע הרפואי – כולל מכתב השיחרור – יועבר למטופל באופן מיידי וללא כל דיחוי נוסף.
- משרד הבריאות יפעל מול משטרת ישראל על מנת שתיחקר התנהלותם של השוטרים במקום תוך דגש על הלחצים - הנרמזים והמפורשים – שהפעילו על הצוות הרפואי. בנוסף יפעל להפגמת כללי התנהלות כוחות משטרה בבית החולים, ודגש על אי התערבותם המוחלטת בהתנהלות מקצועית ואתית.
- ככל הידוע לנו, הנסיבות המתוארות מעלה אינן חלות אך ורק לגבי מר פרח בעצמו, וייתכן שחזרו על עצמם ביחס לעצורים אחרים מהפגנות ה-18.5 בחיפה אשר הגיעו לבתי חולים בעיר. אנו מבקשים אפוא שתיבדק שאלת ההתערבות המשטרתית במעצרים לא רק ביחס למר פרח, אלא בכל אחד מהמקרים.

נודה על תשובה מהירה למכתבנו זו, עקב חשיבות העניינים הן ברמת המטופל עצמו, והן ברמת מערכת הבריאות בכללותה והפגיעה העולה ממקרה זה בעצמאותה ובאמון הציבור בה.

בברכה

הדס זיו	ד"ר איתמר מן, עו"ד	חסאן ג'בארין, עו"ד
מנהלת המחלקה הציבורית	הפקולטה למשפטים	מנכ"ל עדאלה ובא-כוחו של
רופאים לזכויות אדם	אוניברסיטת חיפה	מר ג'עפר פרח